

middellijke aanraking, en zoo is de karakteriseering die er mee samengaat eveneens onmiddellijk. Soepel of stug, plastisch of abstract, welluidend of ruw, beeldrijk of nuchter zijn voorbeelden van mogelijke typeering. Dat aesthetische waardeering daarbij de plaats inneemt van exacte constateering, doet aan de zekerheid van het kennen niets af. Wel wordt opnieuw het probleem aan de orde gesteld, hoe zich ook in het taalveld een kenorde openbaart, die bij het algemeen kenbare aanvangend, zich voortschrijdend meer en meer in het persoonlijke en daarmee in de diepten der subjectiviteit schijnt te verschuilen. Niet alleen hierom hebben die karakteriseeringen iets gewaagds. Bij de typeering van den stijl is er in de eenheid van de persoon een correlaat, dat waarborg biedt voor de geldigheid van de impressie. Bij een taal als collectief uitdrukkingsmiddel hebben we dezen rechtstreekschen persoonlijken ondergrond niet, daar ze in de tijdsorde naar twee zijden in het onbegrensde zich verliest. Hoe zal nu de karakteriseering met de wisseling der aspecten voldoende rekening houden? Wat verbindt bijv. het Grieksch van Homerus met dat van dezen tijd? En als we eens nog 1000 jaar hooger konden teruggaan in de geschiedenis van die taal? Immers buiten de historische bepaaldheid onzer eigen subjectiviteit gezien is het veld waarop we onze experimenten doen en onze ideeën ontwikkelen slechts een willekeurig fragment uit een onbegrensbaar geheel. De bepaaldheid, die aan het kennen eigen is, valt er in weg. Zoodoende worden de zekerheden van het ongerefecteerde kennen vanuit dit ledige schema onverklaarbaar. De verbondenheid van de subjectiviteit met het historische moet dus wel heel iets bijzonders zijn. De typeering van het vloeiend taalgebeuren in een vaste wet roept vragen op, die in het biologische een parallel hebben. Indien een standaardtype in den loop der ontwikkeling zich vastzet, is dit dan als gepraeformeerd te denken? Is er een gepraeformeerde, ideële wetmatigheid van het Grieksch of van het Nederlandsch? En hoe ontplooit zich deze in een materiaal, dat ze zich dienstbaar maakt? Dát dit zoo is, is achteraf zeker,